

עולם שדורך על זכוכית: שירת היידיש המודרנית

ד"ר חנה פולין-גלאי

0680-8314

hpgalay@tauex.tau.ac.il

קורס לתואר שני * 4 שעות * יום ב' בין 12:00–16:00

משורר היידיש פרץ מרקיש תיאר את חזונו האוטופי כ"עולם שדורך על זכוכית", כלומר עולם של חושניות מוגברת שבו אפשר לחוות ולבטא את הכאב, העונג, הסכנה ומהלכה השברירי של ההיסטוריה האנושית. דימויו של מרקיש יכול אף לשמש אותנו כמטפורה לשירת היידיש המודרנית כולה: שדה טקסטואלי גדול ומגוון שמאפשר לנו להתבונן במפגש הטעון בין יהודים למודרנה. במהלך הקורס נקרא שירה עממית, רומנטית, הומוריסטית, פוליטית, אינטרוספקטיבית, ארוטית ואוונט-גרדיסטית; שירים שהתמודדו עם נושאים כגון טבע, אהבה, בגידה, עוני, הגירה, חורבן, יהדות, אלוהים ומהפכה.

הקורס יכלול שירתם של י"ל פרץ, איציק מנגר, רחל קורן, משה לייב הלפרן, פרץ מרקיש, אנה מרגולין, צליה דראפקין, יעקב גלטשטיין, אברהם סוצקבר חוה רוזנפרב ואחרים. בפן התיאורטי של הקורס נשאל שאלות יסודיות כגון: למה לכתוב או לקרוא שירה? איך מתארים חריזה ומשקל? מה הקשר בין מוזיקה ומילים? מהן הספרויות האחרות שהשפיעו על שירת היידיש? האם אפשר לתרגם שירה?

הקריאה תהיה ביידיש והדיונים יתנהלו בעברית. הקורס דורש יכולת קריאה ביידיש (השלמת קורס יידיש למתקדמים או אישור מיוחד מהמרצה).

חובות:

–נוכחות (עם מצלמה פתוחה)

– קריאה משיעור לשיעור, 9 תגובות שבועיות שישלחו אלי עד 12:00 בלילה לפני השיעור (**אחת** מהם צריכה להיות מפתח מילים, **אחת** למידת שני בתים של שיר בעל פה, **אחת** פרזנטציה קצרה של 5 דקות על משורר.ת, לפי תיאום כיתתי)
–כתיבת עבודת רפרט או עבודה סמינריונית בסוף הקורס

מפתח למטלות הקריאה:

= יש לקרוא לפני השיעור

⊙ = נקרא יחד בזמן השיעור

* = קריאת רשות

1. 19.10.20 –מדוע שירה?

דוד האַפֿשטיין, "אין ווינטער פֿאַרנאַכטן..."

⊙ דוד האַפֿשטיין, פ. שאַמעס, ליטעראַטור קענטעניש, 1. "עלעמענטן פֿון ריטם"

*בנימין הרשב, "הבית הטיפוסי של שיר העם ביידיש", בתוך התרבות האחרת. יידיש והשיח היהודי (-) מ 2006, 212-231.
2. 26.10.20 התחלות שונות
#שירי עם: 'אלע וואסערלעך פליסן אוועק', 'די בלום' אליקום צונזער'
י.ל. פרץ 'מאניש' (קטעים מתוך השיר, פרטים ייקבעו סמוך לתאריך)
○ ליטעראטור קענטעניש, 2. גראם
*אוריאל ווינרייך, "וועגן פילטראפיקן גראם", "יידישע שפראך 15 (1955): 97-109.
3. 2.11.20 זרמים א': די סוועט-שאפ פאָעטן און די יונגע
מאַריס ראָזענפֿעלד, "דער סוועט-שאַפּ"
משה לייב האַלפערן: אונדזער גאַרטן; אַט-אַזוי-אַ...; Watch your step; דער גאַסנפויקער; זשום-זשום-Memento Mori; פֿון אַ בריוו מיינעם; מיין צוואָה
אַנה מאַרגאָלין, "איך בין געווען אַ מאָל אַ יינגלינג, " "שלאַנקע שיפֿן, " "ליבע מאַנסטרען, " "עפיטאָף", "מיידלעך אין קראַטאַנאָ פאַרק"
*Benjamin Harshav, "Halpern's Political Talk-Verse," <i>The Meaning of Yiddish</i> (Berkeley, 1990), 107-111.
4. 9.11.20 ה. לייזיק, שירה על הבמה
#ה. לייזיק, דער גולם
5. 16.11.20 זרמים ב': אין זיך
#יעקב גלאַטשטיין, פֿאַרשיידענע לידער
אהרן גלאַנץ-לייעלעס, "פֿאַביוס לינד"
ציליע דראַפּקין, דער צירקוס-דאַמע; אַדם
○ יעקב גלאַטשטיין, א. לעיעלעס און נ.ב. מינקאָוו, "אינטראַספּעקטיוויזם, " אין זיך (נ"י 1920).
6. 23.11.20 איציק מאַנגער: השירה חוזרת לעם
#איציק מאַנגער, חומש-לידער
7. 30.11.20 בין קייב לוילנה
יונג ווילנע: #משה קולבאַק, "ווילנע"
קיעוו, קולטור-ליגע
לייב קוויטקאָ, " ביז טויב צו ווערן; (online in geveb) געדעכעניש; שוויגנס; פֿאַרשפּעטיקט"
++ראיון עם הארייט מורב++
8. 7.12.20 ורשה
פרץ מאַרקיש, לידער
אורי צבי גרינבערג, אַלבאַטראַס (need to scan)
מרצה אורח: ד"ר יעקב הרשקוביץ

9. 14.12.20 שירה וטבע
רחל קָאָרן: ליווע, כישטיי אין דער מיטאָגצײַט...; פֿון יענער זײַט ליד; דאָרף, 9–11 # אברהם סוצקעווער, "צוויי ביימער," משה" "גרינער אַקוואַריום" (קטע)
21.12.20 פואמות של חורבן
#.10 סוצקעווער—כל נדרי # משה לייב האַלפערן, אַ נאַכט
○ חיים נחמן ביאליק, "אין שחיטה שטאָט"
28.12.20: אומנות התרגום
.11—התלמידים מתבקשים להכין תרגומים מקוריים לקראת השיעור—
4.1.21 מכתבי אהבה מקצה העולם
חווה ראָזענפֿאַרב: # ממעמקים; טאַטע *דעם קעלנער אברהם .12 # שמחה בונים שאיעוויטש, לך לך... ○ ציליע דראפקין, אורי ניסן גנסין
11.1.21 שירת היידיש העכשווית : ברוריה חיה וויגאנד